

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W Ćmielowie
na lata 2023 - 2027**

Ćmielów 2023

Spis treści:

<u>WSTEP</u>	
I. <u>Akty prawa krajowego i zgodność z innymi dokumentami</u>	
II. <u>Wyjaśnienie zjawiska przemocy domowej</u>	
III. <u>Skala problemu przemocy na terenie gminy Ćmielów</u>	
IV. <u>Instytucje działające na terenie gminy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie</u>	
V. <u>Założenia Programu</u>	
VI. <u>Cele główne, szczegółowe i zadania Programu</u>	
VII. <u>Monitorowanie Programu, ewaluacja i sprawozdawczość</u>	

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie jest procesem długotrwałym, wymagającym wysiłku, nakładów finansowych, zaangażowania wielu służb, oraz zmiany świadomości społecznej. Ze względu na swoją złożoność zjawisko przemocy w rodzinie zasługuje na miano problemu interdyscyplinarnego i leży w kręgu zainteresowań pracowników pomocy społecznej, służby zdrowia, oświaty, wymiaru sprawiedliwości, terapeutów, funkcjonariuszy Policji, prokuratorów oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Celem strategicznym Programu jest:

- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
- ochrona ofiar i świadków przemocy w rodzinie
- zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy dla osób doświadczających przemocy
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc
- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Ćmielów.

Program określa szczegółową realizację zadań ukierunkowanych na:

- rozwój systemu przeciwdziałania przemocy i współpracy między instytucjami
- zapewnienie dostępności właściwej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej
- skuteczne oddziaływanie na sprawców przemocy
- kształtowanie świadomości społecznej, zintensyfikowana edukacja w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie
- zmiana świadomości społecznej oraz profilaktyka mieszkańców gminy.

Odbiorcy Programu

Program skierowany jest do mieszkańców gminy Ćmielów, a zwłaszcza:

- osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie
- osób i rodzin doświadczających przemocy w rodzinie
- osób stosujących przemoc w rodzinie
- świadków przemocy w rodzinie
- podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

- społeczności lokalnej

Realizatorzy Programu

Program będzie realizowany przez organy, instytucje i organizacje społeczne powołane do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Ćmielowie
- Urząd Miasta i Gminy Ćmielów
- Komendę Policji w Ćmielowie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ćmielowie
- Sąd Rejonowy w Opatowie
- Prokuraturę Rejonową
- Placówki oświatowe z gminy Ćmielów
- Placówkę służby zdrowia
- Organizacje pozarządowe
- Inne podmioty

Opracowanie Programu poprzedzone zostało rozpoznaniem skali zjawiska przemocy na terenie gminy Ćmielów, które przygotowano było w oparciu o dane gromadzone przez Zespół Interdyscyplinarny na przestrzeni lat 2018 - 2022 oraz na podstawie dostępnych raportów badań i analiz, statystyk i sprawozdań.

Realizacja Programu ma na celu przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy na terenie gminy. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przygotowany został na lata 2023-2027. Przedstawione w nim cele i kierunki działań mają charakter ramowy i mogą podlegać zmianom.

I. AKTY PRAWA KRAJOWEGO I ZGODNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest dokumentem sporządzonym na podstawie obowiązujących przepisów prawnych. Obowiązek jego przygotowania stanowi realizację zapisów art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Niniejszy Program regulują następujące akty prawne i dokumenty źródłowe:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Z 2 0 0 9 r., nr 114, poz. 946 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U.z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 185z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r.,poz. 2600 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. ~~240~~^{240późn}),
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 165 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie Ustawy-Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz. U. Z 2020 r. poz. 956 z późn. zm.),
8. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2022,
9. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie wydawania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (Dz.U. 2020 poz. 2105),
10. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie wydawania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkani*a*i jego bezpośredniego otoczenia (Dz.U. 2020 poz. 2066),
11. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny (Dz. U. z 2011 nr 81 poz. 448),
12. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r.w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2011 nr 126 poz. 718),
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie Procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245),
14. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 01 sierpnia 2022 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzajach uszkodzeń ciała związanychz użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2022 poz. 1759),

15. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2021 roku w sprawie Zespołu Monitorującego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. z 2021 poz. 1107),

16. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 nr 50 poz. 259).

17. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Powiecie Ostrowieckim na lata 2021-2026.

II. WYJAŚNIENIE ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Rodzina jest podstawową grupą społeczną, która ma największy wpływ na rozwój człowieka. To w rodzinie kształtuje się osobowość i rozwija tożsamość. W niej utrwalają się nasze postawy, normy społeczne i moralne, na podstawie których wypracowywane są wzory zachowań i sposoby radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych. Rodzina, tak jak każda grupa społeczna tworzy własną historię, rządzi się własnymi utrwalonymi wzorami zachowań, mechanizmami obronnymi, które nie zawsze wpływają na poprawność funkcjonowania jej członków zarówno wewnątrz rodziny, jak i w społeczeństwie. Każda sytuacja problemowa w rodzinie rozwiązywana jest z uwzględnieniem potrzeb i możliwości wszystkich jej członków, dając tym samym możliwość rozwoju, poczucia sprawczości oraz bezpieczeństwa. Prawidłowe relacje w rodzinie, opierające się na szacunku, dbaniu o wzajemne potrzeby, jak również emocjonalne przyjęcie procesu nieustannie zachodzących zmian - to podstawa prawidłowego funkcjonowania i rozwoju wszystkich osób. Każdy członek rodziny ma do spełnienia swoją rolę. Ważną kwestię stanowi podział m.in. władzy, która w ręku opiekunów ma za zadanie zapewnić rozwój, wsparcie i bezpieczeństwo. Stąd pojęcie struktury w grupie społecznej jaką jest rodzina ma ogromne znaczenie. Elementy „struktury” czy „władzy” funkcjonują również w rodzinach mających charakter dysfunkcyjny. Do takich należą również te, w których mają miejsce akty przemocy i to one wpływają na relacje oraz funkcjonowanie poszczególnych osób w rodzinie. Zjawiskiem przemocy zajmują się specjaliści z różnych dziedzin nauki, definiując ją wieloaspektowo. Jednak bezspornie przemoc określana jest jako intencjonalne działanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia, szkody i krzywdy.

Przemoc w rodzinie zwana również przemocą domową, zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiowana jest jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne

działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu, a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Zawsze należy pamiętać, że **PRZEMOC DOMOWA TO PRZESTĘPSTWO.**

O przemocy świadczy jej:

- **intencjonalność** – przemoc nie jest przypadkowa, sprawca chce przejąć kontrolę i władzę nad osobą, która jest jego ofiarą. Ma na celu jej kontrolowanie i podporządkowanie.
- **dysproporcja siły** – sprawca ma przewagę (fizyczną, psychiczną i materialną), ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy, każdy kolejny akt przewagi pogłębia dysproporcję
- **naruszenie godności i praw** – sprawca poniża, ośmiesza, pozbawia praw, przejmuje kontrolę
- **powodowanie cierpienia i bólu** – ofiary przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W efekcie wieloletniej przemocy osoby jej doświadczające mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie. Doświadczenie bólu i cierpienia powoduje, że ofiara ztraca zdolność do samoobrony.

AGRESJĘ OD PRZEMOCY ODRÓŻNIA PRZEDE WSZYSTKIM RÓŻNICA SIŁ POMIĘDZY STRONAMI. W PRZYPADKU AGRESJI JEST ONA WYRÓWNANA. NATOMIAST W PRZYPADKU PRZEMOCY ZAWSZE MAMY DO CZYNNIENIA Z BRAKIEM RÓWNOWAGI SIŁ, KIEDY OSOBA MAJĄCA PRZEWAGĘ PSYCHICZNĄ LUB FIZYCZNĄ UŻYWA JEJ PRZECIWKO SŁABSZEJ JEDNOSTCE.

Wyróżnia się podstawowe rodzaje przemocy: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną, zaniedbanie.

<i>Rodzaj przemocy</i>	<i>Definicja</i>	<i>Formy przemocy</i>	<i>Skutki przemocy</i>
Fizyczna	Naruszenie nietykalności fizycznej	Popychanie, przytrzymywanie, obezwładnianie, szczypanie, policzkowanie, kopanie,	Urazy, złamania, pęknięcia, stłuczenia, siniaki, zadrapania, poparzenia i inne uszkodzenia ciała,

		duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią, przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, ograniczanie dostępu do żywności, toalety, używanie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.	choroby powstałe w wyniku stresu i powikłań, zespół stresu pourazowego, przewlekły stres, lęk, strach, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne.
Psychiczna	Naruszenie godności osobistej	Poniżanie, szydzenie, wyśmiewanie, wytykanie pochodzenia, religii, poglądów, ciągła krytyka, wmawianie chorób w tym psychicznych, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów, groźby, szantażowanie, upokarzanie, zawstydzanie, domaganie się ciągłego posłuszeństwa itp.	Odebranie poczucia sprawczości, własnej wartości, godności osobistej, osłabienie stawiania oporu, wyrobienie przekonania o skuteczności bronięcia się, izolacja od instytucji i organizacji pomocowych, uzależnienie od sprawcy, permanentny strach i poczucie zagrożenia, utrata nadziei, zaburzenia snu, choroby psychosomatyczne itp.
Seksualna	Naruszenie intymności	Zmuszanie do współżycia seksualnego, sadystyczne, destrukcyjne formy współżycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych form i praktyk seksualnych, krytyka seksualna, szantażowanie poprzez nagrywanie współżycia seksualnego itp.	Obrażenia fizyczne, ból, wstyd, cierpienie, obniżenie lub brak samooceny i własnej wartości, godności, atrakcyjności, zaburzenia seksualne, lęk przed ludźmi, niechęć do płci tożsamej sprawcy przemocy itp.
Ekonomiczna	Naruszenie własności/uzależnienie	Całkowite uzależnienie bytowe i finansowe od	Całkowita zależność materialno-bytowa od

	finansowe	sprawcy, brak zaspokajania potrzeb bytowych i materialnych rodziny, odbieranie zarobionych środków finansowych, nieuzasadnione rozliczanie, uniemożliwianie podjęcia pracy, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia itp.	sprawcy, brak zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ubóstwo, odebranie poczucia godności, własnej sprawczości, wartości, brak środków do życia itp.
Zaniedbanie	Naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich	Niezaspokajanie potrzeb fizycznych, psychicznych i materialnych, naruszenie obowiązku opieki zwłaszcza względem osób zależnych (pozbawienie jedzenia, leków, ubrań, środków czystości i higieny osobistej, brak schronienia, wsparcia i opieki w chorobie, uniemożliwianie korzystania z miejsc załatwiania potrzeb jak kuchnia czy łazienka itp.	Obniżenie i zanik poczucia godności, sprawczości, samostanowienia, samorealizacji, lęk o przyszłość, izolowanie się od dalszej rodziny, sąsiadów i środowiska, stopniowe wycofywanie się z wszelkiej aktywności itp.

W ostatnich latach pojawiły się kolejne dwie formy przemocy:

- **cyberprzemoc (przemoc elektroniczna)** – stosowana poprzez: prześladowania, zastraszania, nękanie, wyśmiewanie innych z wykorzystywaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne,
- **stalking /uporczywe nękanie bądź prześladowanie ofiary** – stosowany poprzez prześladowanie, dokuczanie, głucho lub obraźliwe telefony, śledzenie, obserwowanie i nachodzenie, a także uporczywe i złośliwe działania wobec ofiary.

Wyżej wymienione formy niewłaściwego traktowania drugiego człowieka w zasadzie nie występują osobno. Przemocy fizycznej najczęściej towarzyszy przemoc psychiczna. Przemoc seksualna często współwystępuje z przemocą fizyczną i psychiczną itd.

Cechą charakterystyczną zjawiska przemocy w rodzinie jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazwanych cyklem przemocy. W cyklu przemocy obserwuje się następujące po sobie mechanizmy:

➔ **Faza pierwsza – narastania napięcia** – mechanizm ten można określić jako ciszę przed burzą, gdyż w relacjach sprawcy i ofiary odczuwa się napięcie świadczące o tym, że coś może się wydarzyć. Sprawca łatwo wpada w złość, jest rozdrażniony, poirytowany, uszczypliwy, prowokuje kłótnie, nie panuje nad swym gniewem, a odpowiedzialność za swój stan emocjonalny przerzuca na ofiarę.

➔ **Faza druga – gwałtownej przemocy** – jest bardzo dotkliwa dla osoby względem, której stosowana jest przemoc. Do ataku agresji ze strony sprawcy dochodzi z mało istotnych powodów. Staje się on bardzo gwałtowny, wpada w gniew co doprowadza do obrażeń ciała ofiary, a w niektórych przypadkach kończy się nawet śmiercią.

➔ **Faza trzecia – miodowego miesiąca** – mechanizm całkowitych zmian. Sprawca wyraża skruchę za popełnione czyny, przynosi prezenty i obiecuje, że to się już nigdy nie powtórzy.

Wskazane fazy cyklu przemocy powtarzają się. Niejednokrotnie trwają wiele lat, a każdy powtarzający się cykl jest bardziej gwałtowny, natomiast w konsekwencji powtarzania się aktów przemocy zanika faza „miodowego miesiąca”. Powtarzanie się opisywanych zachowań prowadzi do zmian osobowościowych i zaburzeń psychicznych czego przykładem jest m.in.:

- ✓ wyuczona bezradność charakteryzująca się m.in. biernością, bezradnością, pasywnością, czy brakiem poczucia sprawstwa,
- ✓ zjawisko „prania mózgu”, które odnosi się do utrwalania zmian ofiary w postrzeganiu siebie,
- ✓ efekt „psychologicznej pułapki” prowadzący do całkowitego dostosowania się do wymagań sprawcy.

Ofiarami przemocy niejednokrotnie są małoletnie dzieci. Proces socjalizacji w rodzinie dysfunkcyjnej przebiega według takich samych reguł jak w rodzinie, w której zachowane są prawidłowe wzorce. W młodym człowieku może się kształtować niewłaściwy obraz zachowań w sensie fizycznym oraz psychicznym. W procesie poznawczym, który jest ściśle związany z rozwojem fizycznym – dziecko przyjmuje wzorce tych zachowań od swoich najbliższych. Konsekwencje funkcjonowania w opisywanym typie rodziny niejednokrotnie mają wpływ na dorosłe życie. Stosowanie przemocy stanowi tzw. przekaz międzypokoleniowy. Opisane wyżej mechanizmy znacząco wiążą się z dużą rolą jaką odgrywają stereotypy i przekonania uwarunkowane kulturowo.

CHARAKTERYSTYKA ZACHOWAŃ W CYKLACH PRZEMOCY

Faza cyklu	Zachowania sprawcy	Zachowania ofiary
Narastania napięcia	Kumulacja negatywnych emocji. Postawa krytykująca.	Odpowiedzialność za samopoczucie sprawcy. Postawa unikająca.
Gwałtownej przemocy	Utrata kontroli nad własnym zachowaniem. Wybuch agresji i jej wyładowanie w aktach przemocy.	Poczucie bezradności, bezsilności, wstydu, przerażenie, oszołomienie, poczucie winy.
Miodowego miesiąca	Próby usprawiedliwiania i naprawiania swojego zachowania przed ofiarą i samym sobą.	Wyparcie z pamięci przykrych sytuacji, wiara w zmianę zachowania sprawcy na lepsze.

CHARAKTERYSTYKA ZACHOWAŃ OFIAR

Zespół cech i objawów, które mogą uchodzić za te, które predysponują do bycia ofiarą przemocy:

➔ **unikająca** – osobowość wahająca się, czująca się niezręcznie, zakłopotana, zalekciona. Odczuwająca napięcie w sytuacjach społecznych z powodu obawy przed odrzuceniem. Nękana ciągłym lękiem przed podejmowaniem działania.

Postrzega siebie jako osobę niedorzeczną, gorszą od innych lub nieatrakcyjną. Czuje się samotna i pusta;

➔ **depresyjna** – osobowość ponura, zniechęcona, pesymistyczna, skłonna do rozmyślań, nastawiona fatalistycznie. Prezentuje siebie jako osobę narażoną na niepowodzenia i opuszczoną przez innych.

Czuje się bezwartościowa, winna i bezsilna. Ocenia samą siebie jako zasługującą tylko na krytykę i potępienie;

➔ **zależna** – osobowość bezradna, nieudolna, uległa, niedojrzała. Wycofuje się z pełnienia obowiązków.

Postrzega siebie jako osobę słabą, delikatną. Szuka pocieszenia u osób silniejszych.

PSYCHOSPOŁECZNA SYTUACJA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE A POMAGANIE

Psychospołeczna sytuacja ofiar przemocy w rodzinie, mimo licznych inicjatyw, kampanii społecznych i prób doskonalenia metod niesienia im pomocy nadal wydaje się trudna i skomplikowana.

Brak wystarczających rozwiązań prawnych i socjalnych zmusza te osoby do ucieczki ze swoich domów i poszukiwania wsparcia w schroniskach i specjalistycznych ośrodkach wsparcia.

Ofiary przemocy w rodzinie nie czują się bezpieczne nawet po wielokrotnych interwencjach policji i prowadzonych sprawach sądowych. Zwykle opuszczają miejsce swojego zamieszkania, w którym pozostaje sprawca.

Prawny zakaz opuszczenia miejsca zamieszkania przez sprawcę i zakaz styczności z ofiarą przemocy pozostaje nadal w wielu przypadkach w sferze życzeń i marzeń osób bezpośrednio doznających przemocy, jak i osób pomagającym ofiarom.

Pomaganie ofiarom przemocy jest bardzo trudnym zadaniem nie tylko ze względów proceduralnych i prawnych.

Zachowanie ofiar bywa bowiem często niezrozumiałe, irytujące, zniechęcające do pomagania, np. gdy po raz kolejny wycofują skargę o znęcaniu się, nie chcą ukarania sprawcy, wracają do niego, zmieniają zeznania, sprawiają wrażenie, że same nie wiedzą czego chcą.

Ofiary przemocy cierpią na różnego rodzaju zaburzenia natury psychologicznej: popadają w depresję, niepokój, niekontrolowane zachowania, niezrozumiałe zmiany decyzji, niepewność, nieuzasadnione reakcje lękowe, ciągłe poczucie zagrożenia. Trudno od nich oczekiwać racjonalnych zachowań, ponieważ ich umysłem rządzi cały czas strach przed sprawcą.

W pracy z ofiarami przemocy należy brać pod uwagę specyfikę emocjonalną osób w kryzysie i brak reakcji tych osób, rozchwianie emocjonalne i nieracjonalność działań.

PORTRET PSYCHOLOGICZNY SPRAWCY PRZEMOCY W OBSZARZE DZIAŁAŃ INTERWENCYJNYCH I POMOCOWYCH

Nie istnieje typowy portret osoby stosującej przemoc, zarówno jeśli chodzi o wiek, wykształcenie, status społeczny oraz cechy osobowości.

Przemoc – nie jest zachowaniem zdrowym.

Dla osób interweniujących ważne jest rozróżnienie, czy w danym wypadku wymagana jest interwencja policyjna, prawna, czy też psychologiczna lub psychiatryczna.

- Należy liczyć się z występowaniem zaburzeń psychicznych.

WŚRÓD SPRAWCÓW PRZEMOCY OPISUJE SIĘ WYSTĘPOWANIE ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH

- zaburzenia osobowości,
- zaburzenia spowodowane stosowaniem substancji psychoaktywnych,
- zaburzenia w przebiegu chorób somatycznych,
- zaburzenia organiczne i upośledzenie intelektualne,
- zaburzenia zachowania,
- zaburzenia preferencji seksualnych,
- zaburzenia adaptacyjne i dysocjacyjne,
- zaburzenia afektywne/nastroju,
- zaburzenia psychotyczne.

SPECYFIKA FUNKCJONOWANIA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC

- ✕ zaprzeczanie,
- ✕ manipulowanie,
- ✕ zatajanie informacji,
- ✕ umniejszanie odpowiedzialności,
- ✕ obwinianie ofiary,
- ✕ szukanie koalicji przeciwko ofierze,
- ✕ kontrolowanie,
- ✕ seksistowskie zachowania wobec kobiet,
- ✕ zrywanie kontaktu,
- ✕ niska motywacja do korzystania z pomocy.

Mechanizmy przemocy

Syndrom wyuczonej bezradności - jest poddaniem się, zatrzymaniem działania, które wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi nie będzie to miało znaczenia dla zmiany sytuacji. Przejawia się w biernym znoszeniu przez ofiarę zachowań krzywdzących, pomimo, że czasem ma ona świadomość, że zachowania te są bezprawne, naruszają prawa osobiste i normy społeczne. Ofiara ma poczucie, że jest krzywdzona, źle traktowana, że sprawca nie powinien tak postępować, że znęcanie się nad członkiem rodziny jest przestępstwem, jednak nie jest w stanie zmotywowować się do działania.

Zjawisko prania mózgu - to mechanizm polegający na systematycznym, świadomym i celowym oddziaływaniu na człowieka w celu zmiany jego przekonań, postaw, uczuć, potrzeb. Działanie służące

temu, aby osoba doświadczająca przemocy w rodzinie funkcjonowała zgodnie z życzeniem sprawcy. Konsekwencjami „prania mózgu” są m.in. utrata poczucia własnej wartości oraz podporządkowanie się sprawcy. Metody stosowane w „praniu mózgu” to: izolacja, poniżanie i degradacja, monopolizacja uwagi, doprowadzenie do wyczerpania, wywoływanie lęku i depresji, naprzemiennosc kary i nagrody.

Zespół stresu pourazowego PTSD (ang. posttraumatic stress disorder) - to zaburzenia lękowe występujące u ofiar napadów, gwałtów i innych traumatycznych wydarzeń, np. wojen, klęsk żywiołowych, wypadków drogowych. Dotyczą sytuacji, w których człowiek jest narażony na utratę zdrowia i życia. Nasilenie PTSD zależy od intensywności i czasu trwania traumy. Ponadto objawy PTSD są intensywniejsze u osób, które przeżyły traumę w wyniku aktywności człowieka (gwałt, przemoc domowa), niż u ofiar zjawisk naturalnych (powódź, huragan). Objawami PTSD są m.in. zaburzenia snu, drażliwość, wybuchy gniewu, złości, czujność, natrączywe wspomnienia, koszmary senne.

Proces wiktylizacji - konsekwencją zespołu zaburzeń stresu pourazowego jest proces stawania się ofiarą, który nazywany jest wiktylizacją. Jest to pokrzywdzenie, czyli doznanie krzywd i szkód w wyniku jakiegoś zdarzenia, a także działania prowadzące do tego, że dana osoba staje się ofiarą przemocy. Pokrzywdzenie takie obejmować może szkody materialne, krzywdy moralne, zmiany w psychice. Wiktylizacja pierwotna to proces stawania się ofiarą w wyniku popełnienia przestępstwa, jego konsekwencją jest wyrządzenie przez sprawcę szkody ofierze. Doznanie szkody podlega zazwyczaj subiektywnej ocenie, dlatego skutki wiktylizacji ofiara odczuwa indywidualnie. Wiktylizacja degradująco zmienia poczucie tożsamości. Osoba pokrzywdzona traci podstawowe poczucie bezpieczeństwa, zaufanie do siebie, zaczyna źle myśleć o sobie. Badania pokazują, że każda wiktylizacja może zwiększać podatność na ponowne stanie się ofiarą. Zwraca się uwagę na ryzyko wystąpienia wiktylizacji wtórnej, kiedy ofiara przestępstwa ponownie doznaje krzywdy i cierpienia wskutek niewłaściwych procedur procesowych. Chodzi np. o wielokrotne przesłuchiwanie ofiar przestępstw na tle seksualnym. W przypadku wiktylizacji wtórnej osoba pokrzywdzona oprócz pokrzywdzenia przestępstwem może doznać powtórnie krzywd przez reakcję społeczeństwa na jej pokrzywdzenie, jak niewiara w to, co pokrzywdzony mówi, pomniejszanie tragizmu i znaczenia raniących doświadczeń, jak również obwinianie pokrzywdzonego lub nazywanie negatywnymi określeniami.

Podstawą do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest świadomość, że:

- najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby doświadczającej krzywdy i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna
- za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca

- zrozumiąle są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osoby doświadczającej przemocy, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia ofiarą przemocy w rodzinie.

Pośród członków rodziny, w której dochodzi do przemocy charakterystyczne są postawy takie jak: dominacja i uległość. Każdorazowo, gdy spotykamy się ze zjawiskiem przemocy mamy do czynienia ze zjawiskiem zależnym od udziału człowieka, co oznacza, że jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, którączyni go sprawcą. Każdy człowiek ponosi odpowiedzialność za to co zrobi z pojawiającym się u niego uczuciem złości. Przyjmowanie postawy przepełnionej agresją oraz wyrażanie jej poprzez stosowanie przemocy ma niejednokrotnie swój początek w przekazie międzypokoleniowym. Nie należy jednak normy tej uogólniać.

Stosowanie przemocy wobec osób najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu kwalifikowanym z art. 207 ustawy Kodeksu postępowania karnego, który stanowi:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną zewzględu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub § 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Najczęściej podejmowanymi oddziaływaniami na rzecz pomocy ofiarom są: interwencja, udzielanie schronienia, informacja, edukacja, wsparcie emocjonalne, wsparcie psychologiczne, terapia, pomoc prawna, pomoc pedagogiczna, pomoc materialna. Procedura postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie wiąże się ściśle z przepisami wskazanymi w Rozdziale I. Warto zaznaczyć, że w ramach procedury „Niebieskie Karty” Zespół Interdyscyplinarny, bądź grupa robocza na podstawie art.12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz na podstawie art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego zawiadamia prokuraturę lub policję o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na podstawie art. 12a nadaje uprawnienia związane z procedurą postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożeniażycia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą. Decyzję tę podejmuje pracownik socjalny wspólnie z funkcjonariuszem policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką. Kolejnym przykładem działań podejmowanych zgodnie z zasadą niesienia profesjonalnej pomocy jest systematyczny monitoring sytuacji w rodzinie. Dzięki temu możliwa jest weryfikacja, kontynuacja wsparcia oraz ciągła aktualizacja planu pomocy.

III. SKALA PROBLEMU PRZEMOCY NA TERENIE GMINY ĆMIELÓW

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy.

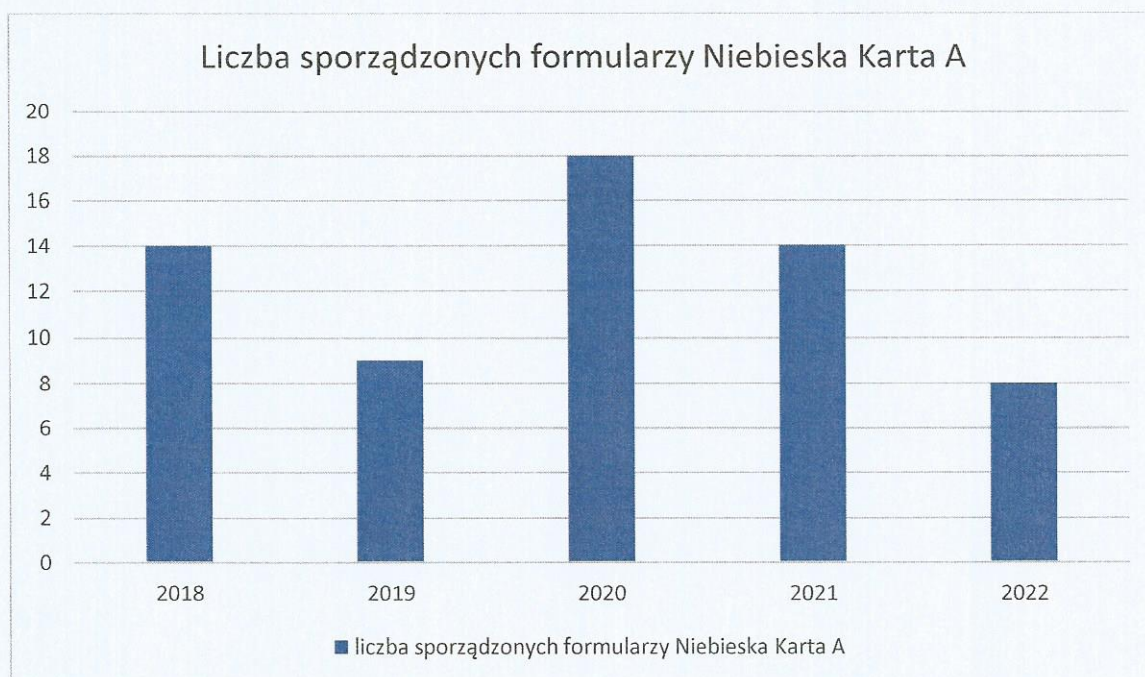
Ze względu na specyfikę zjawiska oszacowanie skali problemu nie jest zadaniem łatwym. Trudno jednoznacznie określić liczbę osób doświadczających przemocy, które w wielu przypadkach nie ujawniają problemu, a co za tym idzie nie składają zawiadomienia o przestępstwie. Dzieje się tak z różnych powodów m.in. z obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, a także chęci ochrony sprawców, z poczucia wstydu i obawy przed wykluczeniem społecznym. Przedstawione czynniki powstrzymujące przed składaniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przemocy w rodzinie, odgrywają szczególną rolę w obliczu czynów popełnianych przez osoby bliskie i znajome. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniona.

Diagnoza zjawiska przemocy na terenie gminy Ćmielów została przeprowadzona na podstawie danych gromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Ćmielowie.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Ćmielowie został powołany w maju 2011 roku. Od początku powołania Zespół gromadzi dane statystyczne dotyczące ujawnionych przypadków stosowania przemocy w rodzinie w oparciu o prowadzoną procedurę „Niebieskie Karty”.

Wypełnienie przez uprawnione do tego podmioty formularza Niebieska Karta część A wszczyna działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba sporządzonych Niebieskich Kart ulegała zmianom. Najmniej Niebieskich Kart wpłynęło do Zespołu w 2022 roku. Dane te przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Liczba sporządzonych Niebieskich Kart A

Źródło: opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego w Ćmielowie

Zgodnie z § 2 pkt. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy Niebieska Karta A wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza Niebieska Karta Część A przez przedstawicieli następujących podmiotów:

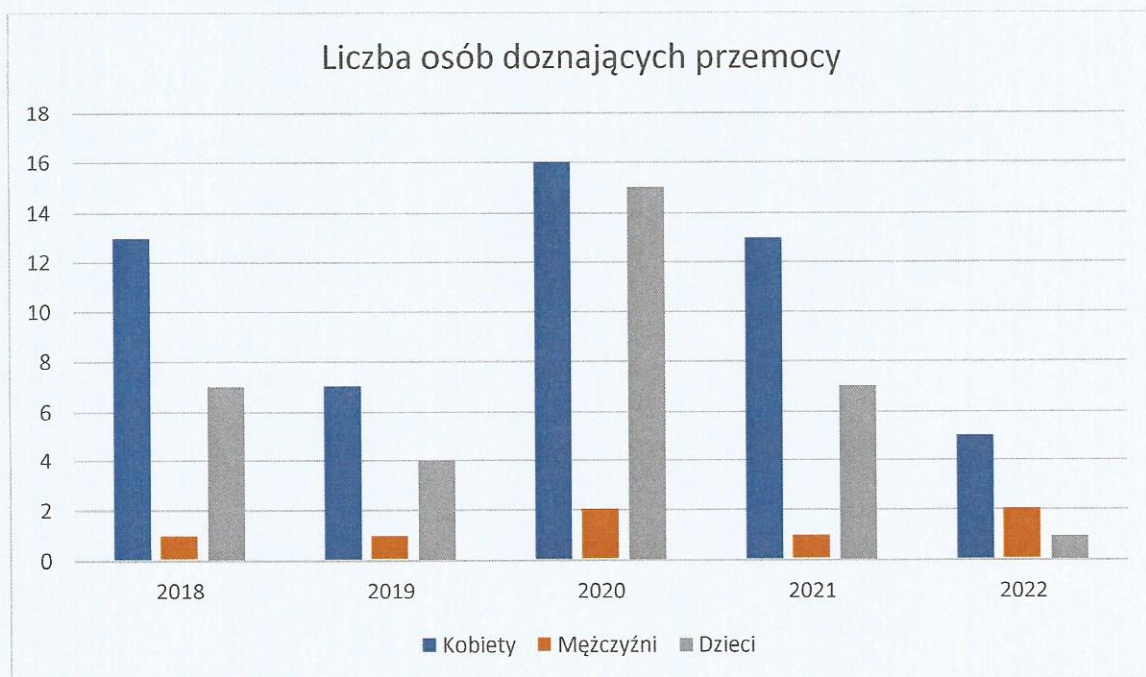
- ➔ jednostek organizacyjnych pomocy społecznej
- ➔ gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych
- ➔ policji
- ➔ oświaty
- ➔ ochrony zdrowia

Analiza danych gminy wykazała, iż przeważająca ilość formularzy Niebieska Karta Część A sporządzana jest przez funkcjonariuszy Policji. Najczęściej dokonuje się to podczas przeprowadzanych interwencji domowych.

Do pracy z każdą rodziną dotkniętą różnymi formami przemocy Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupę roboczą, skład której wchodzi przedstawiciele wyżej wymienionych służb, a także przedstawiciel organizacji pozarządowej. Dane dotyczące liczby rodzin objętych pomocą w ramach procedury „Niebieskie Karty” w zestawieniu z liczbą posiedzeń grup roboczych wskazują, iż rok 2020 r. cechuje się stosunkowo niewielką liczbą odbytych posiedzeń grup roboczych. Powodem tego są wprowadzone w całym kraju obostrzenia związane z epidemią COVID-19. Zaznaczyć należy, że rodziny z problemem przemocy nie zostały pozbawione należnego im wsparcia. Pracownicy socjalni oraz funkcjonariusze Policji na bieżąco monitorowali sytuację w rodzinach, kontaktowali się z osobami pokrzywdzonymi, a w razie potrzeby inicjowali dalsze działania. Ważnym jest fakt, że w okresie największych obostrzeń, tj. od

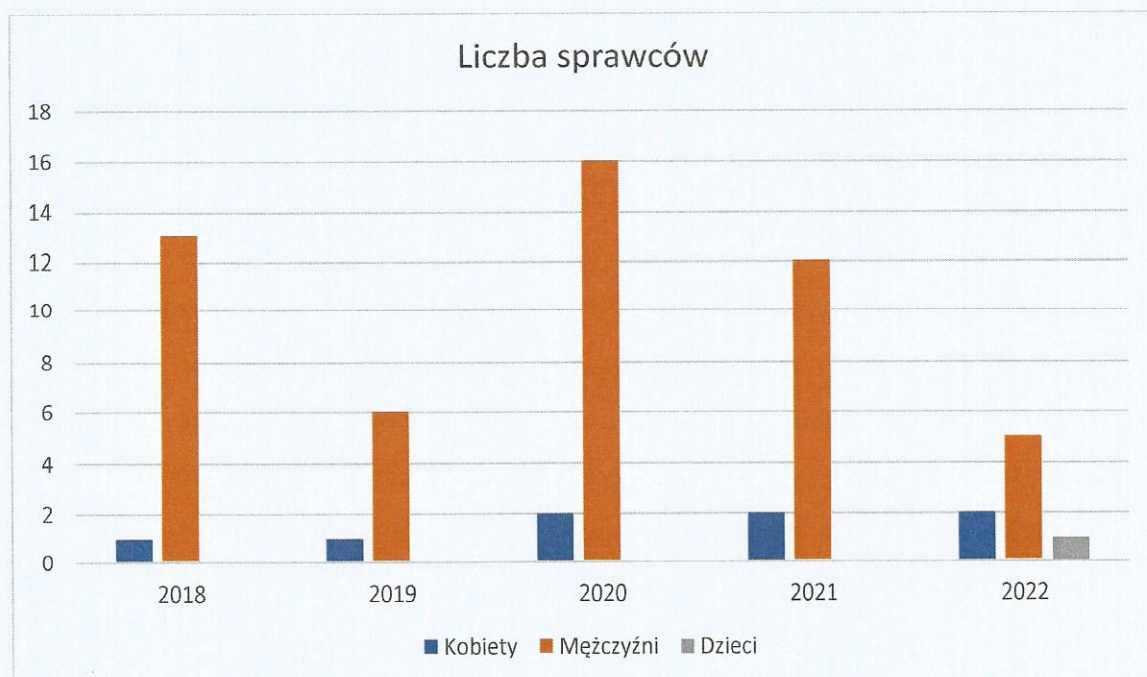
marca do maja 2020 r. na terenie gminy odnotowano wzrost liczby wszczynanych procedur „Niebieskie Karty” w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego.

Wykres 2. Liczba osób doznających przemocy w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego w Ćmielowie

Wykres 3. Liczba osób stosujących przemoc w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego w Ćmielowie

Z analizy danych Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że do przemocy najczęściej dochodzi pomiędzy małżonkami oraz partnerami w związkach nieformalnych.

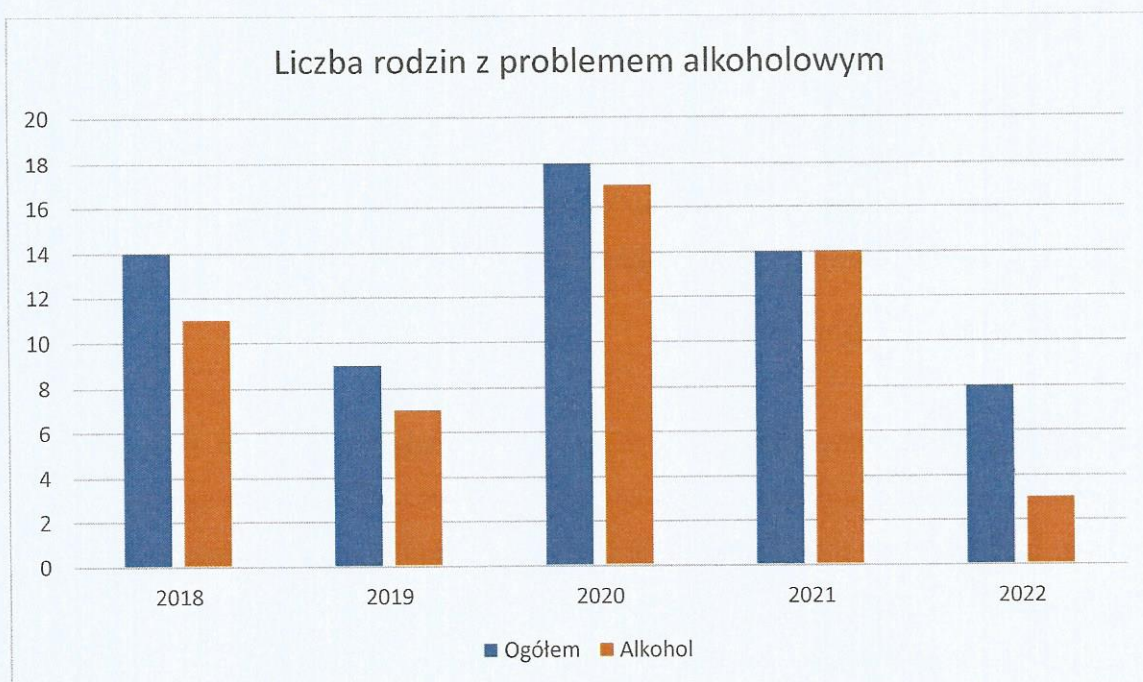
Można się zastanowić czy jest to rzeczywiście spadek samych przypadków przemocy wobec dzieci, czy też rzadziej dochodzi do ich ujawniania. Wydaje się, że jako społeczeństwo jesteśmy coraz bardziej wrażliwi na krzywdę dzieci i częściej jesteśmy skłonni reagować w takich sytuacjach, jednak nadal jest to kwestia świadomości danej społeczności. Najczęściej procedury „Niebieskie Karty” wobec dzieci są wszczynane z inicjatywy pracowników socjalnych czy asystentów rodziny, ale zdarzają się sytuacje, że o krzywdzonych dzieciach informują pracowników służb świadkowie np. sąsiedzi.

Przemoc a nadużywanie alkoholu

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że w większości rodzin dotkniętych przemocą występuje problem alkoholowy. Należy jednak zaznaczyć, że związek pomiędzy nadużywaniem alkoholu a stosowaniem przemocy, nie ma charakteru przyczynowo- skutkowego, można jedynie mówić o ich współwystępowaniu. Przemoc fizyczna to zachowanie wyuczone, a nie wynik nadużywania substancji psychoaktywnej. Badania dowodzą, że większość sprawców przestępstw popełnionych przy użyciu przemocy, jest pod wpływem środków odurzających (alkoholu i narkotyków). Wielu sprawców przemocy domowej krzywdząc swoich najbliższych, znajduje się pod wpływem alkoholu. Osłabia on kontrolę własnych zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburza ocenę sytuacji i może powodować błędną interpretację zachowań innych osób. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za popełnione czyny, mimo że sprawcy często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako usprawiedliwienie swojego zachowania. Trzeba jednak podkreślić, że nadużywanie alkoholu nie jest ani koniecznym, ani wystarczającym warunkiem stosowania przemocy. Dość istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy jest stres związany z aktualną sytuacją socjalno-ekonomiczną. Bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne, a także nawarstwianie się nieznanych dotąd problemów (pandemia, wojna za wschodnią granicą) może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy w rodzinie. Osamotnienie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, izolacja, brak wsparcia z zewnątrz – osobistego lub instytucjonalnego – w sposób znaczący może wpływać na nasilenie zachowań związanych z przemocą.

Poniższy wykres prezentuje liczbę rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2022 w porównaniu do liczby rodzin z problemem alkoholowym.

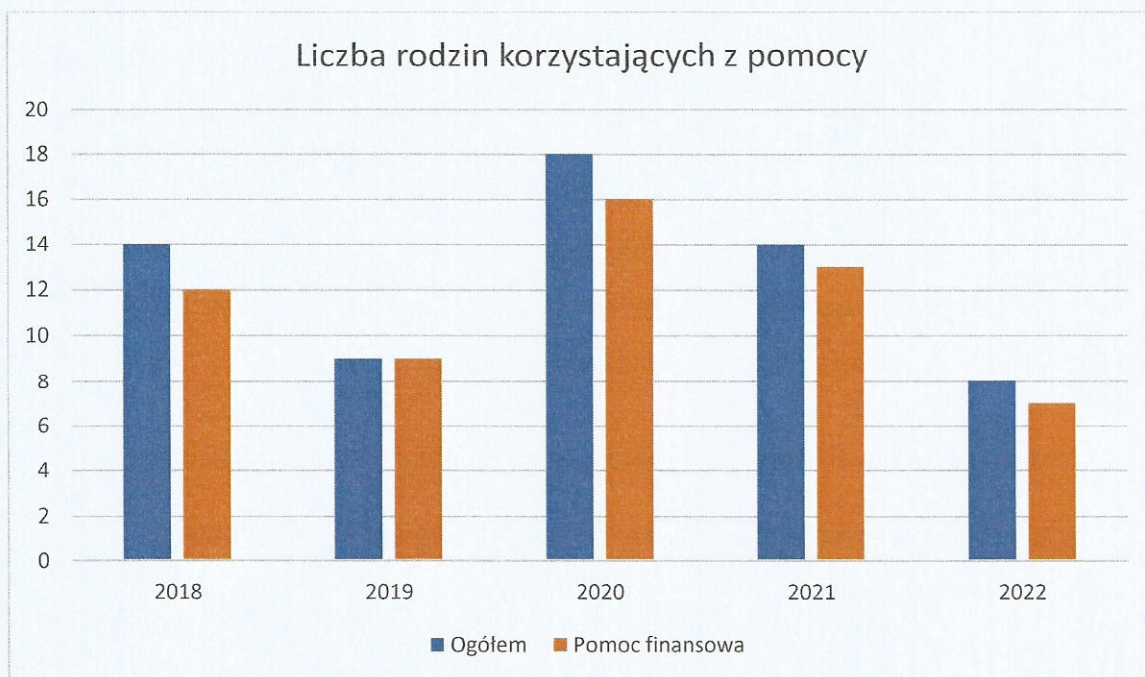
Wykres 4. Liczba rodzin, w których występuje problem alkoholowy w odniesieniu do liczby rodzin objętych procedurą

Źródło: opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego w Ćmielowie

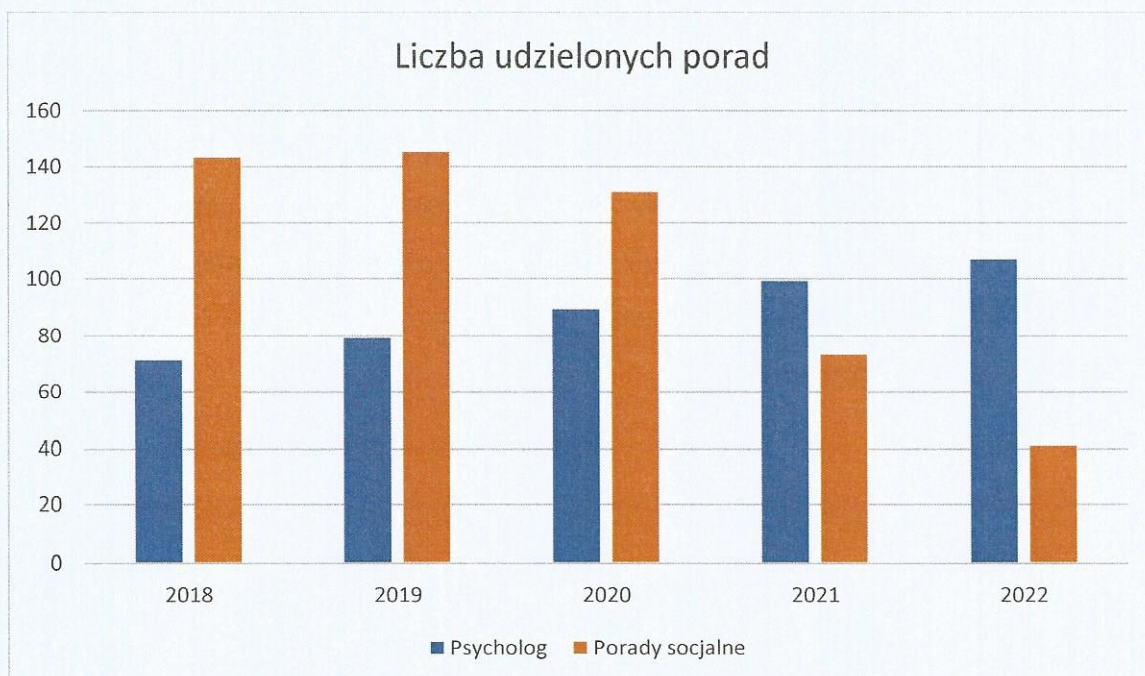
Zjawisko przemocy wbrew panującym powszechnie opiniom nie występuje wyłącznie w rodzinach dysfunkcyjnych i korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Dotyka rodziny niezależnie od ich statusu społecznego czy sytuacji finansowej.

Wykres 5. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, korzystających z pomocy finansowej Ośrodka Pomocy Społecznej w stosunku do ogólnej liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”

Źródło: opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego w Ćmielowie

Wykres 6. Liczba rodzin objętych poradnictwem psychologicznym i socjalnym Ośrodka Pomocy Społecznej w grupie rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”

Źródło: opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego w Ćmielowie

IV. ZASOBY INSTYTUCJONALNE NA TERENIE GMINY ĆMIELÓW FUNKCJONUJĄCE W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Do podmiotów realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie należą:

Ośrodek Pomocy Społecznej - zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego - pracownicy socjalni diagnozują sytuację i potrzeby osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, udzielają kompleksowych informacji, organizują niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, koordynują prace w grupach roboczych, realizują procedurę „Niebieskie Karty”, uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego. Wśród wykwalifikowanych pracowników socjalnych jest również asystent rodziny, który jest jednocześnie członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego. Ośrodek zapewnia również poradnictwo specjalistyczne - psychologiczne dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – współdziała na zasadach współpracy na szczeblu powiatowym.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, ma możliwość wzywania sprawców przemocy w rodzinie na rozmowę interwencyjną oraz podejmowania działań zmierzających do zawiadomienia prokuratury o popełnieniu przestępstwa, przedstawiciel GKRPA uczestniczy w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych.

Placówki leczenia odwykowego, realizują zadania w ramach współpracy na szczeblu powiatowym.

Komenda Policji - przyjmuje zgłoszenia od ofiar i świadków o stosowaniu przemocy w rodzinie oraz podejmuje interwencje w tych sprawach, a także realizuje procedurę „Niebieskie Karty”, funkcjonariusze uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych. Ponadto, Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 listopada 2020 r. (Dz.U. 2020 poz.2105) daje policji nowe narzędzie w postaci wydawania wobec sprawców przemocy nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Wydany nakaz opuszczenia mieszkania oraz zakaz zbliżania się obowiązują przez okres 14 dni.

Prokuratura Rejonowa - prowadzi postępowania przygotowawcze i wyjaśniające w sprawach dotyczących przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie – współpraca na szczeblu powiatowym.

Sąd Rejonowy - orzeka w sprawach karnych i rodzinnych, mając m.in. możliwość stosowania kar wobec sprawców przemocy oraz przymusu poddawania się terapii dla sprawców przemocy; kurator uczestniczy w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – kompleksowo realizuje procedurę „Niebieskie Karty”, dokonuje diagnozy zjawiska przemocy na terenie gminy, organizuje kampanie społeczne z zakresu przeciwdziałania przemocy.

Placówka służby zdrowia – ośrodek zdrowia (lekarze, zwłaszcza pierwszego kontaktu, pielęgniarki) - w razie rozpoznania symptomów świadczących o stosowaniu przemocy mają uprawnienia do sporządzenia formularza Niebieska Karta. Przedstawiciel służby zdrowia lekarz rodzinny uczestniczy w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych. Lekarz POZ jest zobowiązany do wystawienia bezpłatnego zaświadczenia o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010r.).

Gminne placówki oświatowe – przedszkola, szkoły – pedagodzy mają bezpośredni kontakt z dziećmi i młodzieżą, są uprawnione do sporządzenia formularza Niebieska Karta, przedstawiciele uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych. Pedagogzy i psychologzy w ramach swych kompetencji obejmują dzieci i młodzież, ze zdiagnozowanym problemem przemocy, wsparciem na terenie szkoły.

Organizacje pozarządowe:

Stowarzyszenie na rzecz osób bezrobotnych - podejmuje działania profilaktyczne – przedstawiciel Stowarzyszenia jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego.

Ważnymi problemami utrudniającymi skuteczną walkę ze zjawiskiem przemocy domowej są:

- ❖ brak specjalistów dostępnych na terenie gminy przy jednoczesnej niechęci samych zainteresowanych do poszukiwania wsparcia w miejscu zamieszkania,
- ❖ brak możliwości izolowania sprawców przemocy,
- ❖ długi czas rozstrzygania spraw w sądach,
- ❖ niska świadomość społeczna,
- ❖ funkcjonowanie mitów i stereotypów na temat przemocy,
- ❖ zatajanie przez członków rodziny i bliskich przemocy domowej,
- ❖ brak współdziałania ze strony osób doznających przemocy,
- ❖ brak miejsc pomocy doraźnej.

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Program jest dokumentem opracowanym na podstawie wytycznych Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Głównym założeniem jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób

stosujących przemoc; edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Przemoc w rodzinie należy rozpatrywać z wielu perspektyw, w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Z tego względu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga wieloaspektowego, systemowego podejścia, z zaangażowaniem wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio tym problemem. Żadna pojedyncza instytucja nie jest w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy w rodzinie.

W Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

- **profilaktyka i edukacja:** obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie,

- **ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie:** obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnością lub osób niesamodzielnych),

- **oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie:** obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się pracą z tymi osobami,

- **podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:** obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI. CELE GŁÓWNE, SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA PROGRAMU

CEL GŁÓWNY

Zwiększenie skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Ćmielów.

CELE SZCZEGÓŁOWE

I. Profilaktyka i edukacja społeczna

Zadanie 1

Diagnoza i analiza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Ćmielów.

Działania:

1. Analiza Niebieskich Kart wpływających do Zespołu Interdyscyplinarnego.
2. Prowadzenie statystyk w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie przez wszystkie instytucje zgodnie z wymaganiami resortowymi wynikającymi z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Wykonujący:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Komenda Policji
- Sąd Rejonowy
- Prokuratura Rejonowa

Wskaźniki:

- liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty
- struktura rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty
- liczba posiedzeń Zespołów Interdyscyplinarnych
- liczba posiedzeń grup roboczych
- dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie
- coroczne sprawozdanie z realizacji Programu

Zadanie 2

Udział w kampaniach społecznych mających na celu zmianę świadomości społecznej w postrzeganiu problemu przemocy.

Działania:

1. Zakup i rozpropagowanie plakatów, ulotek, broszur opisujących mechanizmy przemocy oraz promujących metody wychowawcze bez udziału przemocy.
2. Organizowanie eventów, imprez lokalnych i spotkań okolicznościowych w celach edukacyjnych i informacyjnych.

Wykonujący:

- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Wskaźniki:

- liczba zakupionych i rozpropagowanych plakatów, ulotek, broszur
- liczba zorganizowanych spotkań

Zadanie 3

Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami a organizacjami pozarządowymi w zakresie działań profilaktycznych i edukacyjnych dla osób i rodzin zagrożonych przemocą.

Działania:

1. Nawiązywanie współpracy ze stowarzyszeniami świadczącymi pomoc rodzinom w kryzysie.

Wykonujący:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Bezrobotnych

Wskaźniki:

- liczba stowarzyszeń, z którymi nawiązano współpracę
- liczba osób/rodzin objętych wsparciem stowarzyszenia

Zadanie 4

Prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz agresji rówieśniczej na terenie szkół.

Działania:

1. Zapoznavanie rodziców z dostępnymi formami pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie podczas spotkań.
2. Prowadzenie poradnictwa indywidualnego dla rodziców w zakresie wzmacniania kompetencji rodzicielskich, korygowanie postaw wychowawczych, promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.
3. Prowadzenie zajęć dla uczniów w zakresie przeciwdziałania przemocy rówieśniczej.

Wykonujący:

- placówki oświatowe

Wskaźniki:

- liczba spotkań z rodzicami
- liczba rodziców objętych pomocą indywidualną
- liczba przeprowadzonych zajęć dla uczniów
- liczba uczniów uczestniczących w tych zajęciach

II. Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie

Zadanie 1

Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Działania:

1. Poradnictwo socjalne, psychologiczne, pedagogiczne, medyczne, prawne.
2. Praca socjalna.
3. Wsparcie materialne.
4. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”.
5. Pomoc psychologiczna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
6. Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
7. Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy w rodzinie poprzez kierowanie do specjalistycznych ośrodków wsparcia.

Wykonujący:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Komenda Policji
- Kurator rodzinny
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- placówki oświatowe
- placówka służby zdrowia

Wskaźniki:

- liczba osób objętych poradnictwem
- liczba udzielonych porad
- liczba osób objętych pomocą finansową
- liczba rodzin objętych pracą socjalną
- liczba osób korzystających z wsparcia psychologa
- liczba zakończonych procedur z powodu ustania przemocy
- liczba osób skierowanych do specjalistycznych ośrodków wsparcia
- liczba dzieci odebranych z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia związku z przemocą w rodzinie
- liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe

Zadanie 2

Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy.

Działania:

1. Aktualizacja informatora dla osób doświadczających przemocy zawierającego praktyczne wskazówki dotyczące możliwości uzyskania pomocy i wsparcia.
2. Aktualizowanie baz danych o instytucjach świadczących pomoc osobom w kryzysie.
3. Umieszczenie informatora na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wykonujący:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Urząd Gminy

Wskaźniki:

- liczba opracowanych / zaktualizowanych materiałów informacyjnych

III. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Zadanie 1

Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Podejmowanie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”.
2. Informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
3. Kierowanie sprawców przemocy na konsultacje psychologiczne w celu objęcia pomocą indywidualną.
4. Zgłaszanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie i nadużywających alkoholu do GKRPA.

Wykonujący:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Komenda Policji
- Kurator rodzinny
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Placówka służby zdrowia

Wskaźniki:

- liczba osób objętych pomocą psychologiczną
- liczba sporządzonych formularzy - Niebieska Karta Część D
- liczba zakończonych procedur z powodu ustania przemocy
- liczba wniosków o spowodowanie leczenia odwykowego skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych

Zadanie 2

Izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie od osób doświadczających przemocy.

1. Zatrzymanie osób stosujących przemoc w rodzinie w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania się nad rodziną.
2. Wydanie przez funkcjonariuszy policji nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie.
3. Występowanie do sądu o zastosowanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych, takich jak: dozór policji, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zakaz zbliżania się do niej na ściśle określonej odległości, nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu, tymczasowe aresztowanie.

Wykonujący:

- Prokuratura Rejonowa
- Komenda Policji
- Sąd Rejonowy

Wskaźniki:

- liczba zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa znęcania się
- liczba zastosowanych przez funkcjonariuszy policji nakazów opuszczenia mieszkania oraz zakazów zbliżania się do osób pokrzywdzonych
- liczba zastosowanych przez prokuratora środków zapobiegawczych

IV. Profesjonalizacja działań w obszarze profilaktyki, interwencji i pomocy rodzinie z problemem przemocy

Zadanie 1

Podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwięzianych w przemoc.

Działania:

1. Szkolenia resortowe.
2. Szkolenia interdyscyplinarne.

Wykonujący:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Komenda Policji

Wskaźniki:

- liczba szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie – dla służb danego resortu
- liczba szkoleń interdyscyplinarnych
- liczba osób biorących udział w szkoleniach

Zadanie 2

Doskonalenie strategii współpracy służb i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Organizowanie spotkań i prac Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
2. Doskonalenie interdyscyplinarnej formuły pracy
3. Wymiana informacji i doświadczeń między podmiotami realizującymi procedurę „Niebieskie Karty”.

Wykonujący:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Komenda Policji
- kurator rodzinny
- placówki oświatowe
- placówka służby zdrowia

Wskaźniki:

- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- liczba podmiotów współpracujących

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie monitorowany przez Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Pomocy Ofiarom Przemocy w Ćmielowie. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość, która dotyczyć będzie danych uzyskanych na koniec każdego roku realizacji Programu tj.:

- instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie,
- form udzielanej pomocy ofiarom przemocy domowej,
- form działań kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie.

Wskaźniki ewaluacji:

- liczba interwencji domowych, w tym z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej,
- liczba sprawców przemocy domowej,
- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.

Prognozowane efekty:

- pogłębianie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej,
- zmiany postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- ochrona ofiar przemocy w ujęciu prawnym i psychologicznym,
- usprawnianie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą,
- zwiększanie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy,
- zbudowanie systemu działania w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą,
- spadek liczby przypadków występowania przemocy domowej.

Opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Ćmielów pozwoli na działanie zmierzające do osiągnięcia wytyczonych celów. Jego założeniem jest pobudzenie do aktywności instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju społecznego gminy. Osiągnięcie zawartych w Programie celów umożliwi dobrą współpracę jednostek i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIEJSKIEJ

Krystyna Zdonek